

Hibrit (Melez) Sofra Ürünleri

Hybrid Tableware

Oya AŞAN YÜKSEL¹
Firdevs MÜJDE GÖKBEL²

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik
Cam Bölümü, Kütahya, Türkiye
²Kastamonu Üniversitesi, Güzel
Sanatlar ve Tasarım Fakültesi,
Seramik ve Cam Bölümü,
Kastamonu, Türkiye

ÖZ

Hibrit güncel bir terim olarak günümüz dünyasında her alanda sıklıkla kendini gösteren bir kavram haline gelmiştir. Melez ya da iki türün bir araya gelmesinden oluşan, olarak tanımlanan bu terim, zıtlıkları buluşturarak her alanda farklılıklardan oluşan güçlü bir tasarım dili yaratmaktadır. Zıt gibi algılanan ancak aynı amacı destekleyen farklılıkları bir araya getiren hibrit (melez) terimi, günümüzde seramik alanında da sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Hibrit olarak tabir edilen sanatsal eserlerin yanı sıra, fonksiyonel hibrit sofa ürünleri de bulunmaktadır. Estetik anlayışın fonksiyonellikle buluşturulduğu hibrit sofa ürünlerinde farklı dekor, biçim ve malzeme birliktelikleri görülmektedir. Kullanıma dönük söz konusu hibrit ürünlerin kendi alanında da farklı bir estetik anlayış sunduğu, dinamik bir yapıya sahip olup alıcısının zihninde yeni kapılar araladığı görülmektedir. Çalışma kapsamında hibrit terimi, ulusal ve uluslararası seramik alanında yer alan hibrit sofa ürünleri, dekor, biçim, malzeme birliktelikleri çerçevesinde incelenmiş, hibrit terimin yaratıcılığa olan katkısı örnekler üzerinden irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seramik sofa ürünleri, tasarım, melez

ABSTRACT

The term hybrid has become a concept that often shows itself in every field in today's world. This term, which is defined as a hybrid or a combination of two genres, creates a strong design language consisting of differences in every field by bringing together the contrasts. The term hybrid, which brings together the differences that are perceived as opposite but support the same purpose, has started to be used frequently in the field of ceramics today. In addition to artistic works called hybrid, there is also hybrid tableware for use. Different decor and form combinations are seen in hybrid tableware, where aesthetics and functionality are combined. It is seen that the hybrid tableware in question for use also offers a different aesthetic understanding in its own field, has a dynamic structure, and is looking for new doors in the minds of its buyers. Within the scope of the study, hybrid tableware in the field of national and international ceramics has been examined within the framework of the hybrid way of thinking that brings together contrasts, and the contribution of this term to creativity is examined through examples.

Keywords: Ceramic tableware, design, hybrid

Giriş

Postmodern süreç ile birlikte sınırlar ortadan kalkmış farklı alanlar birbirlerine yaklaşmıştır. Bu durum disiplinler arası yaklaşımların ön plana çıkması gerçeğine vurgu yapmıştır. Öte yandan bu yaklaşım insana dair olan her şeyin disiplinlerarası bir bakış açısı ile ele alınması ve çoğulcu yapılara dönüşmesini sağlamıştır. Zıtlıkların birlikteliği ile oluşan ve aynı amaca hizmet eden bütünlük, çoğulcu yapılar, hibrit (melez) kavramının doğmasına da sebep olmuştur. Geçmişten günümüze çok geniş bir perspektifte değerlendirilen hibrit (melez) kavramı fen ve sosyal bilimler alanlarını kapsayan geniş bir tanım aralığı ile hem anlam, hem de kullanım açısından farklı vurgular yapmaktadır.

Hibrit teriminin farklı alanlarla olan etkileşimi incelendiğinde, bahsi geçen kavramın biyoloji alanından evrilerek sosyal bilimlere aktarıldığı ve birçok alana gönderme yaptığı gözlemlenmiştir. Özellikle küreselleşme çerçevesinde oluşan çok kültürlülük, kimlik, zıtlık gibi kavramları barındıran hibrit terimi; kültür, sanat ve tasarım alanlarını da yakından etkilemiştir. Postmodern dönem ile birlikte çoğulcu yapıların küreselleşmeye bağlı olarak tüm alanları etkilemesi, hibrit kavramının güncel bir terim olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Seramik alanında güncel bir terim olarak karşılaşılan hibrit kavramının, geçmişten günümüze değişerek evrildiği, bununla beraber bir takım benzerlikleri ve farklılıkları barındırdığı dikkat çekmektedir (Gökbel, 2019, s. 1242). "Birbirinden farklı iki durumun birbirleriyle kaynaşması, birbirini yok etmek yerine bir arada bulunabilirliği hibritlik kavramının en önemli özellikleri arasında yer almaktadır"

Geliş Tarihi/Received: 26.11. 2021

Kabul Tarihi/Accepted: 01.02.2022

Yayın Tarihi/Publication Date: 25.10.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Oya AŞAN YÜKSEL

E-mail: oya.asan@dpu.edu.tr

Cite this article as: Aşan Yüksel, O., & Müjde Gökbel, F. (2022). Hybrid tableware. *Art Vision*, 28(49), 182-188.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

(Kaya, 2017, s. 164). Bahsi geçen nedenlerle, bu çalışmada hibrit teriminin biyoloji alanında başlayan kavramsal dönüşümü sosyal ve kültürel açıdan irdelenerek hibrit düşünce tarzının seramik sofa ürünlerine yansımaları, örnekler özelinde incelenmiştir.

Hibrit (Melez) Kavramı ve Disiplinlerarası Kullanımı

Hibrit (Melez) kelimesi geniş anlam dizileriyle oldukça somut kökenlere sahiptir. Söz konusu kavramın anlam aralığının geçmişten günümüze biyoloji, teknoloji, tasarım gibi birbirinden çok farklı disiplinleri içine alacak şekilde genişlediği görülmektedir. Bu sebeple ilgili kavramın birçok tanımı mevcuttur.

“Türk Dil Kurumu’na göre melez kavramı “değişik türden hayvan veya bitkiden üretilmiş (hayvan veya bitki), kırma, azma, hibrit, metis, değişik ırkta ana babadan doğmuş olan (kimse), katışık, karışık olarak tanımlanmaktadır” (TDK, 2019).

Biyoloji alanında en bilinen örnek ise erkek at ile dişi eşeğin çiftleşmesi sonucu ortaya çıkan bardo veya ester (katır) olarak adlandırılan at görünümünde bir melez canlıdır.

Latince “hibrida” olarak geçen kavram, dişi evcil domuz ile erkek bir yaban domuzunun yavrularını temsil etmektedir. Özetle bu kavram biyolojide birbirine benzemeyen herhangi iki hayvan veya bitki tarafından çiftleşmenin ürünü olarak tanımlanmaktadır (Stross, 1999, s. 254).

Hibrit (melez) kavramı kültürel olarak ele alındığında ise biyolojik tanımın, mecazi olarak genişletilmesi gerekliliği göze çarpmaktadır. Kavram bağlantılı olduğu temsillerden çıkışlı olarak, kültürlerden veya geleneklerden gelen özelliklerin harmanlanması ile türetilen kültür veya kültür unsurlarını barındırmaktadır.

Türkdoğan (Türkdoğan, 2014, s. 139) bu terimi sosyolojik olarak “melezlik kavramı bir çeşit karışım ya da kompozit olmanın, iç içe geçmenin, bulanıklığın ötesinde birçok potansiyeli barındıran bir kavramdır” şeklinde tanımlamaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere bahsi geçen terim birçok alan ile etkileşim halindedir.

Tanımlar bu durumu şöyle özetlemektedir:

“Basit tanımlamayla karışımı ifade eden Hybridity-Hibrid-Melez; terimi orijinal olarak biyoloji bilimi kaynaklı olsa da 19. yüzyılda dil-bilim ve ırksal teorinin kullanım alanına girmiştir. Birçok disiplinde dağınık biçimde kullanılmaya ve göze çaracak bir biçimde popüler kültür çalışmalarında geçmeye başlamıştır” (2010, s. 23).

Kısaca melez olarak türkçeleştirilen hibrit kavramı güncel bir terim olarak iki farklı düşüncenin bir araya gelmesiyle oluşan ve teknoloji alanındaki yaratıcı platformlarda ortaya çıkan bir düşünce biçimidir. Özellikle otomobil endüstrisinde çok önemli bir yere sahip olan hibrit kavramı günümüzde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

1974 yılında ilk olarak Victor Wouk tarafından tasarlanan hibrit otomobiller, 27 yıllık bir gelişim sürecinin ardından 2001 yılında herkesin satın alıp kullanabileceği bir otomobil olarak piyasaya çıkmış ve hibrit otomobiller hak ettikleri yerleri bulmuştur (Callery, 2009). Çalışma prensipleri gereği elektrik ve yakıtı bir arada kullanan hibrit tasarımlar, küresel yaşama daha az zarar vererek petrole bağımlı hayatlarımızı nasıl sürdürebileceğimiz sorusuna alternatif bir çözüm önerisi sunmaktadır (Şekil 1).

Sosyal alandaki Hibrit (Melez) terimi kullanımı, geniş anlam aralığı ile dikkat çekmektedir. Tüm dünyayı etkileyen pandemi süreci birlikte karma öğrenme olarak tanımlanan hibrit eğitim sistemi hayatlarımıza hızlı bir giriş yapmıştır. Karışık öğrenme

Şekil 1.

Victor Wouk, Toyota Prius, Toyota Müzesi, Japonya (Callery, 2009)

olarak da bilinen öğrenme modeli, geleneksel eğitim metodu-nun çevrimiçi (online) eğitim materyalleriyle zenginleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Kullanılan teknolojilerin yanı sıra farklı eğitim felsefelerinin geleneksel öğrenme ortamına dâhil edilmesi de söz konusudur (Hürriyet, 2020).

Hibrit (melez) olgusunun fen bilimleri alanındaki somut tanımları, söz konusu fikrin kültürel alandaki gelişimini de desteklemiştir. Önceleri yalnızca biyoloji alanında geçerli olan bu yaklaşım, ilerleyen süreçlerde safkan olma fikrinin değişmesi ile kültürel melezliğin temellerini de hazırlamıştır. Bu durum her türlü oluşumun saf ve özgün olmadığı, gerek kültürlerin gerekse ırkların içine girdikleri değişim süreciyle beraber birbirlerinden etkilenerek yeni hibrit oluşumları desteklediklerini de açıkça göstermektedir.

Biyolojik hibritlik ile kültürel hibritlik, alanları gereği birbirinden çok farklı gözükmemektedir. Ancak biyolojik ve kültürel hibritlik kavramlarını birbirine bağlayan en önemli ortaklık, her iki alanda da birbirinden farklı iki olgunun tek bir çoğulcu yapıda toplanmasıdır. Bu bağlamda hibrit oluşum iki farklı yapının aynı potada eriyerek kendi öz yapısının dışında farklı bir yapıya ait olanla buluşması olarak nitelendirilebilir.

Hibrit oluşumunun kültürel alandaki varlığı ırkçı teoriler, kimlik, aidiyet, göç gibi küreselleşme olgularının çerçevesinde şekillenmektedir. Böylelikle tanım aralığı, iki farklı kültürün kültürlerarası etkileşim bağlamında farklı bir kültüre ait olanla buluşması olarak genişletilebilir.

Tanımlar bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Küreselleşmeyle bireyler dünya vatandaşı olma ve diğer dünya vatandaşlarıyla aynı ruhu taşıma yetisine sahip olmaktadır. Bu yeti, moda, beslenme alışkanlıkları, aynı değerleri, arzuları taşıma ve benzeri bir takım ortak bir grubun üyesi olma şartlarını da beraberinde getirmektedir. Bu yeni ortak değer ve idealler bireyleri dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar bir arada tutmaya yarayan melez kültürün ortak değerleridir (2010, s. 68).

Küreselleşme ve kültürlerarası etkileşimle yakın temas içerisinde olan hibritlik (melezlik) olgusu, kültür sanat alanını yakından etkilemiştir. Sanat, dolayısı ile sanat pratikçisi küreselleşmeden etkilenerek sanatı da melez bir yapıya dönüştürmüştür. Post-modern dönem sanat alanında sınırların ortadan kalması ve disiplinlerarası yaklaşımların ön planda olması gerçeğine vurgu yapmaktadır. Bu durum sanat alanının hibrit (melez) kültürlerle

de yakın ilişkiler kurulduğunu gözler önüne sermektedir. Post-modern dönemde çoğulcu yapıların ön planda olması, tek bir doğrunun olmaması, bu dönemin sürekli bir devinim ve değişim içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu devinim sanat üretimlerinden, terimlere ve tanımlamalara kadar birçok olguyu yakından etkilemektedir.

Yılmaz bu durumu şöyle anlatmaktadır; "...ne var ki bugün "Çağdaş Sanat" denen şeye 100 yıl sonra ne denecek diye sorarsanız; her şeyin toz duman olduğu bir dönemde bunu şimdiden kestirmek olanaksız" (Yılmaz, 2005, s. 13).

Dilbilim ve irksal teoriler alanı dâhilinde incelendiğinde, Hibrit tanımının fen bilimleri alanından evrilerek ilk kez 19. yüzyılda ilgili alanda kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Ancak postmodern dönemin değişimleri, geçmişten gelen kavramların birlikteliği ile hibrit terimini de dönüştürerek sanat alanında güncel bir terim olarak varlığını ortaya koymuştur.

Yöntem

Çalışma kapsamında konu ile ilgili nitel araştırma yöntemleri kullanılarak makale, tez, kitap ve internet kaynaklarından oluşan literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın teorik alt yapısı hibrit kavramı özelinde tasarım ve sanat alanında uygulamalar üzerinden ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Seramik Sofra Ürünleri ve Hibrit Tasarımlar

Dünya'da ve Türk coğrafyasında yeme-içme kültürü ele alındığında, geçmişten günümüze yaşayan toplumların her birinin yansımasının mevcut olduğu görülmektedir. Bu durum kültürel hibritlik kavramını da kapsamaktadır. Kültürel hibritlik birçok alanda olduğu gibi mutfak kültüründe de bulunmaktadır. Hibritlik başta irksal etnik kimlikler olmak üzere genelde kimliklerin kaynaşık, karışım ve iç içeliğine vurgu yapmaktadır (Türkdoğan, 2014, s. 141).

Türk mutfak kültürünün temelini oluşturan Osmanlı kültürü, İmparatorluğun barındırdığı hakların çeşitliliği ve çok kültürlü yapısına işaret etmektedir. Osmanlı Devleti'nin fetih üzerine kurulu politikası gereği imparatorluk, Arap, Pers, Yunan, Ermeni ve Yahudi başta olmak üzere birçok kültürün etkilerini barındırmaktadır. Bu durum imparatorluğun diğer kültürlerle değişimini-etkileşimini sürekli kılmakta ve sanat, kültür, gündelik yaşam gibi birçok alanda da etkisini göstermektedir.

Birincil amaçları yiyeceklerin taşınması ve muhafaza edilmesi olan seramik kaplar, yiyeceklerin hem pişirilmesinde, hem de servis edilmesinde kullanılmıştır. Söz konusu kaplar, fonksiyonelliklerinin yanı sıra toplumların yeme-içme alışkanlıklarına işaret eden, yemek kültürünün değişimini gösteren önemli göstergeler olmuşlardır.

Geçmişten günümüze kültürel melezleşme (hibritleşme) ile yakın temas içerisinde olan yemek kültürü, her geçen gün daha çok konuşulan bir konu haline almıştır. Yemek kültürü için söylenen meşhur "göz ziyafeti" sözü sadece yemeğin kendisi için değil, aynı zamanda sunumu için de söylenen bir tabir haline gelmiştir. Çekici tabaklar, bardaklar ve çatal bıçak takımlarından oluşan ürünler, tüketiciler tarafından giderek daha fazla ilgi odağı haline gelmiştir. Çok yönlülükleri ve yaratıcı tasarımları ile kendilerine hayran bırakan sofraya eşyaları böylelikle yemek zamanlarını günün en önemli anları haline getirmiştir. Ancak bu kullanım eşyalarında önemli olan sadece estetik unsurlar değildir. Sofra ürünleri geniş

ürün yelpazesi ile aynı zamanda kolay bir tutuşa sahip, yemeği daha uzun süre sıcak tutma özelliği gibi işlevsellikleri birleştiren dikkat çekici ve ayırt edici tasarımlara dönüşmüştür.

Günümüz dünyasında her alanda yaşanan değişim, çok kültürlülük, farklı mutfak kültürlerinin birbirlerine yaklaşması ve biyolojide yaşanan gelişmeler, daha fazla yiyecek çeşidinin türetilmesini sağlamıştır (Çılgınoğlu vd., 2019, s. 2). Farklı içerik, renk ve formlardaki yiyecek türleri, beraberinde şüphesiz seramik sunum gereçleri yelpazesinin de genişlemesine neden olmuştur. Seramik alanı, birçok alan gibi hızla değişen ve gelişen teknolojiye etkilenmektedir. Ortaya çıkan teknoloji ve üretim yöntemleriyle çok farklı bünye, renk ve formlarda sofraya takımları üretilmektedir. Hibrit sofraya takımları ise, sınırları zorlayan görünümüyle büyük farklılık yaratmaktadır. Yapılan araştırmada hibrit (melez) tanımı çerçevesinde farklı dekor, form-uzantı ve malzeme birliktelikleri olmak üzere üç farklı hibritleşme yaklaşımı üzerinde durulmuştur.

Bilindiği üzere Osmanlı mutfak kültüründe İznik seramiklerinin üretimleri önemli bir yere sahiptir. Saray için yapılan İznik üretimleri ilk olarak Çin porselenlerinin mavi beyaz üslubuna öykünerek ortaya çıkmıştır. Şekil 2'de sofraya ürünlerindeki dekor tasarımlarında iki farklı kültürün eklettik birlikteliği görülmektedir. 1400-1425 yıllarında yapılmış olan porselen tabaktaki üzüm deseni 1500-1600 yıllarına ait olduğu düşünülen İznik üretiminde Türk desenleri ile harmanlandığı dikkat çekmektedir.

İznik'ten sonra önemli bir seramik merkezi olan Kutahya'da üretilen ürünlerde farklı malzeme birliktelikleri ile oluşmuş koleksiyonlara rastlanmaktadır (Şekil 3). Burada bahsi geçen eklettik yaklaşım, hibrit tasarımın farklı malzeme birlikteliği ile oluşturulmasına sebep olmuştur. Seramik malzeme ve pirinç alaşımı ile tasarlanan bu ürünler, aslında restorasyon amacı ile yapılmıştır. Kırılan seramik emzik yerine pirinç bir emzik takılmıştır. Özetlemek gerekirse; yüksek maliyetli seramikler, kırılan bölümlere eklenen pirinç ayrıntılarıyla hibrit tasarımlara dönüştürülmüştür (Kutahya Tiles and Ceramics, 2016).

Şekil 4'de 1680-1700 yıllarında Çin'in Jingdezhen bölgesinde üretilmiş, yağ ve sirke koymak için kullanılan bir sofraya ürünü görülmektedir. Bu üründe hibritleşme; farklı malzemelerin birlikteliği ile gerçekleşmiştir. Bahsi geçen dönemde ticaretin genişlemesi ile birlikte, birçok Çin porseleni ürün, Avrupa'da üretilen cam ürünlerin yorumlanması ile yapılmıştır (Victoria and Albert Museum, 2021).

Meissen Fabrikası üretimi olan porselen kahve kabı, farklı malzemeler bir araya getirilerek tasarlanmıştır (Şekil 5). Sofra ürününün emzik ve kapağını kulba bağlayan kısmında pirinç detayları görülmektedir (Victoria and Albert Museum, 2021). Geçmişten

Şekil 2.

Porselen Tabak, 1400-1425, Amsterdam Rijks Müzesi (Sol). İznik, 1500-1600, Amsterdam Rijks Müzesi (Sağ) (The Rijksmuseum Bulletin, 2011)

Şekil 3.
Kütahya Çinisi, İbrik, 18. yy. İkinci Yarısı Pera Müzesi Koleksiyonu (Sol).
Kütahya Çinisi, Sütlük, 18. yy. Pera Müzesi Koleksiyonu (Sağ) (Kutahya Tiles and Ceramics, 2016)

Şekil 4.
1680 – 1700, Jingdezhen, Çin, Victorian and Albert Müzesi, Yağ ve Sirke Koyulan Sofra Ürünü (Victoria and Albert Museum, 2021)

Şekil 5.
1730-1735 Kahve Kabı, Meissen Fabrikası (Victoria and Albert Museum, 2021)

Şekil 6.
İtalyan Seletti Firmasının CTRLZAK ile Tasarlamış Olduğu Hibrit Porselen Sofra Ürünleri (CTRLZAK, 2021)

günümüze sofran takımlarında kullanılan eklektik yaklaşımlar post-modern dönemde kültürler arası bağlamda değerlendirildiğinde küreselleşme ile yakın bir birliktelik kurduğu görülmektedir (Şekil 6).

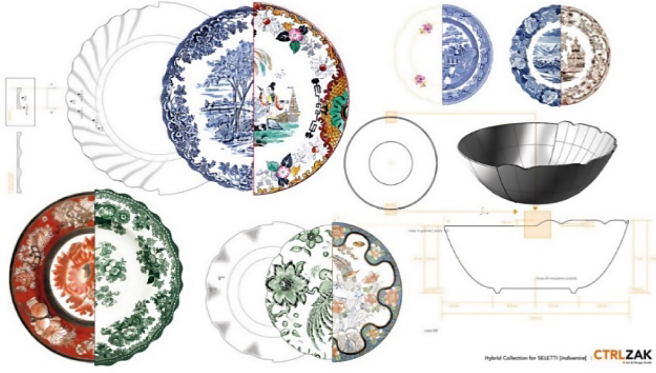
İtalyan Seletti firmasının CTRLZAK ile tasarlamış olduğu Hibrit porselen sofran ürünleri, yenilikçi ve sınırları zorlayan tasarımları ile dikkat çekmektedir. 1964 yılında kurulan Seletti firması, yenilikçi ve özgün tasarım anlayışı ile yaratıcı ürünler ortaya koymaktadır (Seletti, t.y.). Günlük kullanım ürünlerine yenilik katmasıyla tanınan İtalyan şirket, hibrit olarak adlandırılan porselen yemek takımlarını CTRLZAK firması ile birlikte tasarlamıştır.

CTRLZAK farklı disiplinleri ve ifade biçimlerini bir araya getiren bir tasarım stüdyosudur. Sanatçı ve tasarımcı olan Katia Meneghini ve Thanos Zakopoulos tarafından kurulmuştur. Kuruluşunun tasarımları, anlamlı bir gelecek yaratmak için insanlığın kültürel tarihine ve doğal dünyaya yönelik kapsamlı araştırmalara dayanmaktadır (CTRLZAK, 2021).

Tasarım stüdyosunun Seletti firması için tasarlamış olduğu hibrit koleksiyon yine benzer sloganlarla yola çıkmıştır. Çin'de üretilen hibrit porselen ürünler renk, desen ve form birlikteliği ile ele alınmıştır (Şekil 7). İki farklı kültürün desen ve form özelliklerini sınırları

Şekil 7.
İtalyan Seletti Firmasının CTRLZAK ile Tasarlamış Olduğu Hibrit Porselen Sofra Ürünleri (Gessato, t.y.)

Şekil 8.
Seletti Hibrit Porselen Sofra Ürünleri (Gessato, t.y.)

belirleyen bir çizgiyle ayrılmıştır. Doğu ve batı kültürü arasındaki grafiksel ayırım aynı zamanda çoğulcu zıt bir birlikteğe gönderme yapmıştır. Geçmiş ile günümüz arasında güçlü bir bağ kuran kültürlerarası yaklaşım, çağdaş bir tasarım önerisi olarak algılanmaktadır (Şekil 8).

Seletti firmasının Hibrit sofa ürünlerinde farklı dekor ve form birliktelikleri ön plana çıkmaktadır. Ancak buradaki teknik çözümlerinin yanında yapılan tasarımlarda Batı ve Doğu kültürleri birleştirilerek eklektik yapıların oluşturulması önemli bir faktördür (Şekil 9).

Farklı dekor ve biçimlerin bir araya geldiği Hibrit Tula çorba kâsesi, İtalyan Mayolika ve Antik Yunan geometrik tabakların birlikteği ile oluşturulmuştur. Karmaşık bir geçmişten gelen ve çağdaş formlara dönüşen hibrit tasarımlar kültürlerin melezleşmesine de bir gönderme yapmaktadır. Bu bağlamda Seletti'nin yapmış olduğu bu tasarım iki farklı kültürün aynı potada eriyerek kendi öz kültürünün dışında farklı bir kültüre ait olanla buluşması olarak yorumlanabilir (Şekil 10).

Seletti Hibrit-Aglaura 3'lü bardak setinde yine hibrit bir yapı görülmektedir. Burada bahsi geçen hibrit tasarım, seramik ve cam malzeme birlikteği ile oluşturulmuştur. Bu eşsiz parçalar hem kullanışlı hem de dekoratiftir. Şık sofraların temsilcisi olan kâseler, kupalar ve tabakların her biri iki farklı tarza sahip olup renkli, ilginç bir masa düzeni için mükemmel birer tasarım objesi olarak da tanımlanabilir (Şekil 11).

Şekil 9.
Seletti Hibrit Tula Çorba Kasesi (CTRLZAK, 2021)

Şekil 10.
Seletti Hibrit-Aglaura 3'lü Bardak Seti (CTRLZAK, 2021)

Şekil 11.
Ronit Baranga'dan Gerçeklikten Uzaklaştırırken Tüyerinizi Ürpertecek Seramik Çalışmaları Breakfast, 2014 (Sol), Embraced, 2017 (Sağ) (Yıldız, 2018)

İsrailli sanatçı Ronit Baranga, hibrit heykelsi sofa ürünleri; fonksiyonel nesnelere aktif ve duyarlı nesnelere dönüştürülmüş uzantıları olarak tanımlanabilir. Son derece ayrıntılı, kimi zaman ürkütücü geleneksel seramik sofa ürünleri, ağız, parmak ve dil gibi insan uzuvları ile birleştirilmektedir (Şekil 12) (Beinart Gallery, 2021).

Bir başka İsrailli sanatçı Tal Batit'in eski seramik geleneklerinden ve kültürlerinden ilham alan tasarımlarının hibritleştirme süreci iki farklı kategoride ele alınabilmektedir. Farklı formların ve seramik malzemelerin bir araya gelmesi olarak tanımlanan bu çalışmalar, "Hybrids" isimli koleksiyonu ortaya çıkarmaktadır. Tasarımların üretim süreci formların farklı seramik malzeme ve üretim yöntemlerini bir araya getirmektedir. Geleneksel bir kültüre gönderme yapan terakota formlar, beyaz pişme rengine sahip seramik çamuru ile şekillendirilerek diğer nesnelere birleştirilip hibrit tasarımları oluşturmaktadır (Lodi, 2019).

Tasarımların bir araya getirilmesinde fırın içi ısıdan faydalanılarak sır ile yapıştırma yöntemi kullanılmaktadır. Pişirimin kontrol edilemeyen

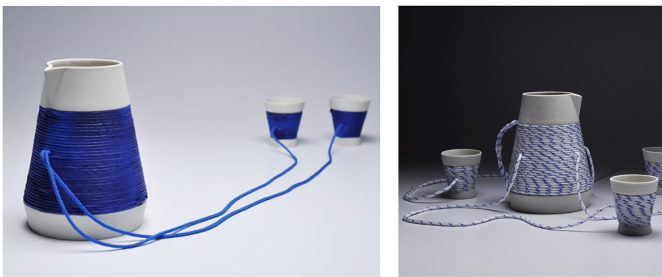

Şekil 12.
Tal Batit, Hibrit Koleksiyonu (Batit, t.y.)

Şekil 13.
Manga Ormonolu, Hibrit Koleksiyonu (Tang, 2009) (Sol). Manga Ormonolu, Hibrit Koleksiyonu (Sağ) (Tang, t.y.)

Şekil 14.
Joon Lee Drink, Link Çay seti (Sol). Link Çay seti (Sağ) (Derringer, 2011)

dezavantajlı süreci, sanatçı tarafından avantaja çevrilerek farklı parçaların birbirine sabitlenmesinde çözüm oluşturmaktadır (Şekil 13).

Manga Ormonolu, çağdaş kültür, teknoloji ve küreselleşme üzerine diyaloglar kurduğu seramik çalışmalarında kültürlerin melezleşmesine gönderme yapmaktadır. Asya'nın kültürel unsurlarıyla Doğu'nun gelişen Batı deneyimine vurgu yapan sanatçı, kendi kişisel tecrübelerini de vurgulamaktadır. Ormonolu işlerini; "Çalışmalarım göç ve etnik olarak karışık bir Asyalı Kanadalı kimliğimi yansıtır. Aile tarihim, evlat edinilmiş bir ülkede başarılı olmak için etnik kimliğin işaretlerini atan ve birbirini izleyen nesillerden biridir." şeklinde tanımlamaktadır (Şekil 14) (Ormonolu, t.y.).

Joon Lee'nin tasarlamış olduğu "Drink Link" isimli çay seti, farklı malzemelerin birlikteliği ile oluşturulmuş hibrit bir tasarım olarak tanımlanabilir. Ancak tasarımda postmodern sürecin etkileri ile ön plana çıkan kültürlerarası melezleşme de hâkimdir. Geleneksel Delft mavi porselenlerden ilham alınarak tasarlanan bu seri, birbirine iplerle bağlı kupa ve demlikten oluşmaktadır (Etherington, 2021). Tasarımdaki bu yaklaşım her insanı doğrudan birbirine bağlayan bağları temsil ederken çay kültürü ve sohbetine de atıfta bulunmaktadır. Sanatçı, insanları sohbet etmeye çeken söz konusu sofraya takımlarını farklı bir metodoloji ve malzeme kullanımı ile geleneksel bir sofraya ürünü yorumlayarak tasarladığına dikkat çekmektedir (Derringer, 2011).

Sonuç ve Öneriler

Hibrit (melez) kavramı, seramik alanında 1960–1970'li yıllardan sonra kullanılmaya başlanan güncel bir terim olmakla birlikte, birçok alanda uzun süredir kullanılmakta olan bir kavramdır. Hibrit (melez) kavramının biyolojiden başlayarak, farklı disiplinleri etkileyen ve kültürel açıdan farklılaşan hikâyesi, bahsi geçen terimin fen

bilimleri ve sosyal bilimler alanlarını da yakından etkilediği gerçeğine vurgu yapmaktadır. Yapılan araştırmada, "Hibrit" teriminin farklı alanlarla olan ilişkisi incelendiğinde, teknolojiden sosyal bilimlere değin geniş bir alanda karşılık bulunduğu gözlemlenmiştir.

Özellikle postmodern dönemde küreselleşme çerçevesinde oluşan çok kültürlülük, kimlik, göç gibi kavramlar çerçevesinde oluşan hibrit (melez) terimi; kültür, sanat ve tasarım alanlarını da yakından etkilemiştir. Bahsi geçen kavramın seramik alanında eser veren sanatçılar ve tasarımcılar için hem kavramsal hem de dinamik bir yapı sergilemesi nedeniyle tercih edildiği görülmüştür. Bu bağlamda hibrit sofraya ürünü tasarımlarında dikkati çeken noktalar, farklı dekor (farklı kültürlerin eklektik uzantıları), biçim, form ve malzeme birliktelikleridir. Teknik açıdan üç sınıfta değerlendirilen bu sürecin, kavramsal olarak küreselleşme ve kültürlerarası etkileşim ile yakın bir temas içerisinde olduğu göz ardı edilmemelidir. Birçok üretim yönteminin ve malzeme olanağının bulunduğu günümüz teknolojisinde, hibrit sofraya ürünü tasarımların yükselen bir eğilimle yapılmasının devam edeceği, sahip olduğu kültürel etkileşim altyapısı nedeniyle sanatçılara ilham kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – O.A.Y., F.M.G.; Tasarım – O.A.Y., F.M.G.; Denetleme – O.A.Y., F.M.G.; Kaynaklar – O.A.Y., F.M.G.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – O.A.Y., F.M.G.; Analiz ve/veya Yorum – O.A.Y., F.M.G.; Literatür Taraması – O.A.Y., F.M.G.; Yazıyı Yazan – O.A.Y., F.M.G.; Eleştirel İnceleme – O.A.Y., F.M.G.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – O.A.Y., F.M.G.; Design – O.A.Y., F.M.G.; Supervision – O.A.Y., F.M.G.; Funding – O.A.Y., F.M.G.; Materials – O.A.Y., F.M.G.; Data Collection and/or Processing – O.A.Y., F.M.G.; Analysis and/or Interpretation – O.A.Y., F.M.G.; Literature Review – O.A.Y., F.M.G.; Writing – O.A.Y., F.M.G.; Critical Review – O.A.Y., F.M.G.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Batit, T. (t.y.). *Hibrit koleksiyonu*. [Fotoğraf]. Pamono. <https://cdn20.pamono.com/11g/2018/07/0000069231-2000x1333/hybrids-2017-collection-in-white.jpg>
- Beinart Gallery. (2021). Tal Batit. <https://beinart.org/collections/ronitbaranga-solo-exhibition-tea-party>
- Gallery, S. (2009). *Victor Wouk the Father of Hybrid Car*. [Fotoğraf]. New York: Crabtree Publishing Company. https://books.google.com.tr/books?id=Fb_fpVO6m1MC&pg=PA25&dq=Victor+Wouk+The+Fat+her+of+Hybrid+Car.+New+York:&hl=en&sa=X&ved=2ahUKewibu4rG14v1AhWQSFEDHRDeAPcQ6AF6BAGHEAI#v=onepage&q=Victor%20Wouk%20The%20Father%20of%20Hybrid%20Car.%20New%20York%3A&f=false
- Çilginoğlu, H., Aliu, D., & Aliu, A. (2019). Gastronomi ve mutfak sanatında baharatlar ile tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanımı. *SSRN Electronic Journal*.

- CTRLZAK (2021). *Hybrid-Glass*. [Fotoğraf]. <http://www.ctrlzak.com/projects/Hybrid-Glass>.
- CTRLZAK (2021). *Design*. [Fotoğraf]. <http://www.ctrlzak.com/about-company-profile>
- Derringer, J. (2011). Drink link tea set by Joon Lee. Design milk. <https://design-milk.com/drink-link-tea-set-by-joon-lee/>
- Derringer, J. (2011). *Design Milk*. [Fotoğraf]. <https://design-milk.com/images/2011/03/joon-lee-drink-link-3.jpg>
- Derringer, J. (2011). *Design Milk*. [Fotoğraf]. <https://design-milk.com/images/2011/03/joon-lee-drink-link-1-100x100.jpg>
- Etherington, R. (2021). Dzeen. <https://www.dezeen.com/2011/03/15/drink-link-by-joon-lee/>
- Gessato. (t.y.). *İtalyan Seletti firmasının CTRLZAK ile tasarlamış olduğu Hibrit porselen sofranın ürünleri*. [Ekran görüntüsü]. <https://www.gessato.com/seletti-hybrid-world/>
- Gökbel, F. M. (2019). *Çağdaş seramik sanatında güncel bir terim: Hibrit seramik*. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 1233–1244. <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1568437164.pdf>
- Hürriyet (2020, Eylül 1). Hibrit eğitim nedir? Hibrit eğitim sistemi ne demek? <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/hibrit-egitim-nedir-hibrit-egitim-sistemi-ne-demek-41600824>
- Kaya, Y. (2017). Güncel sanatta yeni bir yaklaşım olarak melezlik. *Sanat Tasarım Dergisi*, 165–183. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/390888>
- Kutahya Tiles and Ceramics. (2016). *Pera Müzesi Koleksiyonu*. [Fotoğraf]. <https://www.peramuseum.org/collection/kutahya-tiles-and-ceramics-collection/17>
- Lodi, S. A. (2019). Vasi Di Design: Storia di un Oggetto Antico Che Incontra la Sperimentazione. <https://www.ellededecor.com/it/design/g25899145/vasi-di-design-idee/>
- Ormonolu, M. (t.y.). Brendatang. <http://www.brendatang.com/#/newgallery-5/>
- Seletti. (t.y.). *Seletti global*. <https://www.seletti.it/global/>
- Stross, B. (1999). The hybrid metaphor from biology to culture. *Journal of American Folklore*, 112(445), 254–267. [CrossRef]
- Tang, S. L. B. (t.y.). *Hibrit koleksiyonu*. [Ekran Görüntüsü]. <https://images.squarespacecdn.com/content/v1/543afd45e4b092146526baa5/1413430028465-PRUJ022TZHLM18UXM8FU/M.O.+ver+5.0-k.jpg?format=750w>
- Tang, S. L. B. (2009). *Manga ormonolu*. [Ekran Görüntüsü]. <https://www.designboom.com/art/bren-dan-lee-satish-tang-manga-ormolu/>
- Tanrıbilir, R. N. (2010). *Reklamlarda melez kültür kullanımı ve değişen sosyal değerlerin reklamlara yansımaları* (Tez No. 258455) [Doktora Tezi, Marmara Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi.
- TDK. (2019). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- The Rijksmuseum Bulletin. (2011). *Islamic 'porcelain': Examples from the Rijksmuseum collection*. [Ekran Görüntüsü]. <https://ur.booksc.me/book/49193436/42e82f>
- Türkdoğan, T. (2014). *Sanat kültür politikası modernizm sonrası tartışmalar*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Victoria and Albert Museum. (2021). *Cruet*. [Ekran Görüntüsü]. <https://collections.vam.ac.uk/item/O181365/cruet-unknown/>
- Victoria and Albert Museum. (2021). *Coffee pot Meissen*. [Ekran görüntüsü]. <https://collections.vam.ac.uk/item/O297516/coffee-pot-meissen-porcelain-factory/>
- Yıldız, M. (2018). *Ronit Baranga'dan gerçeklikten uzaklaştırırken tüyelerinizi ürpertecek seramik çalışmaları*. [Ekran Görüntüsü]. <https://listeli.st.com/seramik-sanatcisi-ronit-baranga/>
- Yılmaz, M. (2005). *Modernizmden postmodernizme sanat*. Ütopya Yayınevi.